

vil være tvivlsomt, for ikke at sige umuligt, at afgøre, hvem af de to stridende Parter der har Ret." Dermed er det jo meget klart sagt, at kan det ved borgerlige Domstole være vanskeligt at afgøre, hvilken af to Parter der har Ret — og det kan mange Gange være særdeles vanskeligt —, saa vil det Folkene imellem være uendelig meget vanskeligere. Jeg skal her bemærke, at denne Betænkning, som jeg i det følgende atter vil komme til at citere, som bekendt er medunderskrevet af det ærede Medlem Hr. P. Munch og det ærede Medlem Hr. N. Neergaard. Mange af Stridighederne Folkene imellem egner sig uden Tvivl langt bedre til Afgørelse ved Voldgift, men heller ikke dette Instituts og andre mæglende Institutterts Værdi bør overvurderes. Den højtærede Socialminister udviklede forleden paa en meget overbevisende Maade de store Vanskeligheder, der var knyttet til at gennemføre en tvungen Voldgift mellem Læger og Sygekasser, og atter her gælder det, at er Vanskelighederne paa dette Punkt store, er de mangedoblede i Forholdet Folkene mellem. Det er jo en gammel Erfaringsssag, at hvor der staar to Parter overfor hinanden, som har Villien til at forliges, men blot mangler Evnen til selv at finde Forligsgrundlaget, er Voldgift udmærket; men hvor denne Villie til at forliges mangler, Villien til at bøje sig under det, der fastsættes som Resultat, der er Voldgift værdiløs for ikke at sige skadelig.

Alt dette forhindrer jo ikke, at man kan have den Opfattelse, som jeg har, at vi af al Evne bør stræbe efter at støtte og fremme Udviklingen i Retning af at faa en fredelig, en retlig Afgørelse af Folkenes Stridigheder. Der er utvivlsomt sket en særdeles glædelig Udvikling paa dette Omraade i de senere Aar, og man kan sikkert naa endnu videre ved taalmodigt at arbejde med paa at faa først de smaa og saa de lidt større og efterhaanden de større Konflikter afgjort ad Rettens Vej, og maaske kan man til sidst naa til at faa afgjort selv de største Konflikter ad denne Vej. Ad denne Vej opøves Folkene langsomt i den Tankegang, at man bør gaa Rettens Vej, men man bør stedse have for Øje, at det gælder her som overalt, at intet Udviklingsled kan springes over, Sten paa Sten, taalmodigt, nøjsommeligt maa denne Bygning opføres. Det er ikke nok at lægge et Fundament og at rejse nogle spinkle Bjælker og saa der ovenpaa begynde at bygge videre; en saadan Bygning vilde blive hvirvlet ned af det første Stormkast, og saa vil den knuse ogsaa Fundamentet. Danmark skal ikke

flytte ind i et saadant ufærdigt Hus, og vi skal saa meget mindre gøre det, som der mangler det væsentlige, det væsentligste Moment, kunde jeg næsten sige, for et internationalt Retssamfunds Retsshaandhævelse. Hvor der ikke er Retsshaandhævelse, er der jo i Virkeligheden ingen Retssikkerhed, der gælder til syvende og sidst kun den stærkeres Ret. Franskmandene med deres klare og logiske Tankegang har sagt dette meget skarpt. De havde oprindeligt ønsket, at Folkeforbundet skulde udvikles saaledes, at der til Raadighed for det stod en retshaandhavende Myndighed. Maaske kommer det en Gang, men det vil utvivlsomt kræve en Ændring i hele den nu gængse Opfattelse af Staternes Suverænetet, og det vil sikkert møde en vældig Modstand fra visse Staters Side. Men jeg maa sige som min personlige Opfattelse, at skal man nogen Sinde have Sikkerhed for, at Retten skal herske Folkene imellem, er denne Vej, saa vidt jeg kan se, den eneste.

Jeg vil herefter slaa fast som det første Holdepunkt for Afgørelsen, at vi lever i et Folkesamfund, hvor hvert enkelt Individ selv maa sørge for efter Evne ved egne Kræfter at værne og hævde sin Plads. Det er ikke blot en *Ret*, men det er ogsaa en *Pligt*; og det er en Pligt, der særlig klart træder frem i den Situation, hvor den har Interesse for andre Stater, hvor disse er i indbyrdes Konflikt og er interesserede i, at Forholdene ligger klare, saa de hver for sig ved, hvor de har deres Modstandere; hver for sig er de interesseret i, at kun de erklærede, aabenlyse Modstanderes Magtmidler og Territorier benyttes imod dem. Derfor er Retten til at undlade at tage Parti nøje forbundet med Pligten til at anvende hele sin Magt paa at gennemføre denne Undladelse. Den gamle folkeretlige Udvikling i denne Henseende blev fæstnet i de berømte Haagerkonventioner, og særlig Interesse har her Artikel 25 i den 13de Konvention, der siger, at en neutral Magt er i Forhold til de Midler, hvorover den raader, pligtig at udøve det fornødne Opsyn for at forhindre enhver Krænkelse af de foregaaende Bestemmelser. Om Forstaaelsen af denne Bestemmelse har der jo herhjemme hersket en Del Strid. Man har benægtet, at Bestemmelsen paalægger andet end rent politimæssige Pligter. Denne hjemmegjorte Folkeret har dog neppe større Interesse; for Danmarks Stilling i Forhold til Udlandet vil Udlandets Opfattelse være afgørende, og denne gaar med en sjælden Enstemmighed ud paa, at den neutrale Stat har en Pligt til efter Evne